

Arbeidsmarktflits

Conjunctuur vreet aan werkzaamheid

12 February 2004

Vlaams Gewest

De zwakke economische groei van de voorbije drie jaar heeft tot een kentering op de arbeidsmarkt geleid, waardoor heel wat arbeid werd weggesaneerd en nieuwe aanwervingen vaak werden uitgesteld. In 2001 viel de groei van het bruto binnenlands product terug van 3,8% tot 0,6%, begon de werkloosheid voor het eerst weer te stijgen en stokte de groei van de werkzaamheidsgraad. Voor de jaren 2000, 2001 en 2002 telden we in het Vlaams Gewest per 100 inwoners tussen 15 en 64 jaar telkens 63,5 werkende personen. Op basis van voorlopige gegevens (drie kwartalen) uit de Enquête naar de Arbeidskrachten van het NIS blijkt dat de aanhoudende groeivertraging zich anno 2003 vervolgens vertaalt in een daling van het aandeel werkenden tot 62,6%. Zelfs bij een eventueel herstel in het vierde kwartaal valt het nog te verwachten dat de werkzaamheidsgraad in 2003 op een lager niveau eindigt dan in 2000.

In tegenstelling tot de voorbije twee jaar gaat de daling van de mannelijke werkzaamheidsgraad niet meer gepaard met een stijging bij de vrouwen. Met andere woorden, in 2003 daalt zowel het aandeel werkende mannen als vrouwen. De toenemende arbeidsparticipatie bij de oudere vrouwen – waarbij elke jonge generatie vrouwen meer deelneemt aan de arbeidsmarkt en ook tot op een latere leeftijd actief blijft op de arbeidsmarkt – is onvoldoende om de werkzaamheidsdaling in de jongere leeftijdsgroepen te compenseren.

Naar leeftijd stellen we dan ook een opvallende daling vast van de werkzaamheidsgraad bij de 15-24-jarigen: van 34,4% werkende jongeren in 2002 tot 32,0% in 2003. Daarnaast daalt ook het aandeel werkenden bij de 25- tot 49-jarigen fors (-1,3 procentpunt). Het aandeel werkenden onder de 50-plussers neemt daarentegen nog steeds toe.

Tabel 1. Werkzaamheidsgraad naar geslacht en leeftijd (Vlaams Gewest, 2000-2003*)

	2000	2001	2002	2003*
Totaal	63,5	63,4	63,5	62,6
Mannen	72,8	72,1	71,6	70,3
Vrouwen	54	54,5	55,2	54,7
15-24 jaar	33,7	34,5	34,4	32
25-49 jaar	84,3	84	84,2	82,9
50-64 jaar	39,9	40,1	40,6	41,9

* voorlopig cijfer op basis van de drie eerste kwartalen van 2003

Bron: NIS EAK (Bewerking Steunpunt WVA)

Het federale regeerakkoord van 2003 stelde voor de volgende vier jaar de creatie van 200 000 nieuwe jobs voorop, die moeten voortvloeien uit een verwachte conjunctuurheropleving enerzijds en nieuwe beleidsmaatregelen anderzijds. Indien we er van uitgaan dat de huidige verdeling van het aantal werkenden over de gewesten gelijk blijft¹ dan zouden 123 000 van de 200 000 nieuwe jobs ingevuld worden door Vlaamse inwoners (of bijna 31 000 jobs per jaar) en dan zou de werkzaamheidsgraad kunnen stijgen tot 65,1% in 2007.² Zetten we dit groeiritme verder tot 2010 dan loopt het aandeel werkenden op tot 67,2% van alle 15- tot 64-jarigen. De strategische doelstelling die in 2001 door de Vlaamse regering en de sociale partners geformuleerd werd in het Pact van Vilvoorde om de werkzaamheidsgraad op te trekken tot 70% in 2010 lijkt daarmee een bijsturing nodig te hebben. Om de 70%-norm toch nog te halen, moet Vlaanderen vanaf 2004 een groeipad uittekenen van 47 000 extra werkenden per jaar; een groei die de toename van het aantal werkenden tijdens het economische topjaar 2000 benadert.

Europa

Met de daling van de werkzaamheidsgraad in 2003 staat Vlaanderen zeker niet geïsoleerd. Van dertien Europese landen waarvoor nieuwe gegevens beschikbaar zijn, worden er zeven geconfronteerd met een afname van het aandeel werkenden. Net zoals het Vlaamse streefcijfer komt de Europese Lissabon-doelstelling van 70% werkenden tegen 2010, die nog in 2003 door de Europese Raad herbevestigd werd, hierdoor in het gedrang.

Denemarken en Portugal scoren het zwakst en kennen een werkzaamheidsdaling van 1,3 procentpunt. Het Vlaams Gewest situeert zich, met een daling van ongeveer 1 procentpunt, op het niveau van Duitsland en Nederland. Ook in België daalt de werkzaamheidsgraad, zij het iets trager dan in Vlaanderen (-0,6 procentpunt). Ierland, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk presteren gematigd, in die zin dat ze er niet op achteruit gaan, maar er ook geen sprake is van een echte vooruitgang. Enkel Italië, Griekenland en Spanje slagen er in om het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd aanzienlijk te doen stijgen. Wat opvalt is dat net deze landen die binnen Europa achterop bengelen met betrekking tot de werkzaamheidsgraad tussen 2002 en 2003 vooruitgang boeken. Twee andere achterhoedespelers, met name België en Vlaanderen, gaan er daarentegen samen met de best presterende lidstaten op achteruit.

Tabel 2. Werkzaamheidsgraad 2003 (%) en de evolutie van de werkzaamheidsgraad 2002-2003 (ppn)
(Vlaams Gewest*, België* en Europa)

	Werkzaamheidsgraad 2003	Evolutie werkzaamheidsgraad '02-'03 (ppn)
It	56,1	0,8
Gr	58,0	1,1
Be	59,3	-0,6
Sp	59,6	1,1
Vi	62,6	-0,9
Fr	63,2	0,2
Du	64,4	-1,0
Ie	65,0	0,0
Po	67,3	-1,3
Fi	68,7	-0,4
VK	71,7	0,2
Zw	73,6	-0,5
Ne	73,6	-0,9
De	75,1	-1,3

* voorlopig cijfer op basis van de drie eerste kwartalen van 2003

Bron: NIS EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WAV)

¹ Anno 2003 woont 61,5% van het totaal aantal Belgische werkenden in Vlaanderen.

² Uitgaande van de bevolkingsprognoses van het Federaal Planbureau en op voorwaarde dat elke bijkomende job toekomt aan een Vlaamse inwoner die voordien nog niet aan het werk was.